

ROBERT DEREWENDA* – LUBLIN
TOMASZ NOWICKI** – LUBLIN

ARCHIWUM GŁÓWNE RUCHU ŚWIATŁO-ŻYCIE

Archiwum Główne Ruchu Światło-Życie jest centralną komórką Ruchu Światło-Życie. Jak każde archiwum historyczne zajmuje się gromadzeniem, opracowywaniem, zabezpieczaniem, trwałym przechowywaniem i udostępnianiem materiałów archiwalnych. W jego zasobie znajduje się dokumentacja wytworzona w wyniku działalności ks. Franciszka Blachnickiego, założyciela i pierwszego moderatora Ruchu, jak również powstała w toku działalności kolejnych moderatorów Ruchu Światło-Życie. W skład zasobu Archiwum wchodzi także materiały archiwalne powstałe w następstwie działania centralnych instytucji Ruchu. Obok wspomnianej wyżej dokumentacji Archiwum przejmuje również w formie sukcesji materiały po wytwórcach ściśle związanych z Założycielem i ruchem oazowym.

1. Status prawny

Organizacyjnie Archiwum Główne Ruchu Światło-Życie jest jednym z działów Instytutu im. Ks. Franciszka Blachnickiego. Statut tegoż Instytutu w § 3 punkt 1 stwierdza, że jednym z celów jego działalności jest: *Prowadzenie działalności archiwalnej, redakcyjnej, wydawniczej i innej dla rozpowszechniania idei zainspirowanych przez ks. Franciszka Blachnickiego*. W oparciu o ten zapis 25 czerwca 2003 roku dyrektor Instytutu erygował Archiwum Główne Ruchu Światło-Życie jako dział Instytutu. Obecnie Instytut im. Ks. Franciszka Blachnickiego posiada dwa podstawowe działy: Archiwum Główne Ruchu Światło-Życie i Wydawnictwo Światło-Życie.

2. Dzieje powstawania zasobu Archiwum

Zasób Archiwum Głównego Ruchu Światło-Życie nie powstawał w wyniku ścisłych reguł kancelaryjnych. Narastanie dokumentacji nie było bowiem ograniczone przepisami i normatywami charakterystycznymi wielu jednostek organiza-

---

*Robert Derewenda – dr historii, dyrektor Instytutu im. Ks. Franciszka Blachnickiego.

**Tomasz Nowicki – dr hab. historii, adiunkt w Katedrze Administracji i Ustroju Polski Instytutu Historii KUL.

cyjnych, zwłaszcza proveniencji państwowej. Trzeba również pamiętać, że kształtowanie historycznego zasobu Archiwum nie było systematyczne i jednolicie unormowane. Ks. Franciszek Blachnicki miał świadomość wagi dokumentowania działań Ruchu i instytucji powstały w wyniku aktywności duszpasterskiej, wychowawczej, społecznej czy naukowej założyciela. Na podstawie gromadzonych materiałów aktowych i nieaktowych opracowywał specjalne tomiki dokumentacji, które ilustrowały najważniejsze wydarzenia. Przygotowywał sprawozdania z rozwoju oaz. W planach miał utworzenie specjalnego Ośrodka Dokumentacji i Studiów Oazowych (ODiSO), który miał pełnić ważną rolę w ramach diakonii charyzmatu i świadectwa. Zebrany materiał dokumentacyjny wykorzystywało również Wydawnictwo Światło-Życie, które rozpowszechniało drukiem homilie i konferencje wygłoszone przez Założyciela. Wydawnictwo publikowało również nauczanie skierowane do Ruchu przez Karola Wojtyłę jeszcze jako arcybiskupa krakowskiego, czy potem jako papieża. Korzystając z zebranego materiału aktowego lub z nagrań dźwiękowych wydawano także świadectwa uczestników oaz rekolekcyjnych. Podobnie jak O. Maksymilian Kolbe, ks. Blachnicki starał się wykorzystywać najnowocześniejsze dostępne środki techniczne. Był autorem audycji radiowych, przygotowywanych w kraju przez powołaną do tych zadań Diakonię Środków Przekazu, a w Carlsbergu w Republice Federalnej Niemiec przez ośrodek Marianum. Był również autorem scenariusza filmu o Ruchu *Księga i kamień*, nakręconego w 1979 roku podczas spotkania Ruchu Światło-Życie z Janem Pawłem II w Nowym Targu.

Materiały archiwalne w naturalny sposób gromadzono w miejscu ich powstawania. Dlatego każdy z centralnych ośrodków Ruchu posiadał dokumentację związaną z diakonią, którą prowadził. Np. w Centrum Ruchu na Kopieju Górze w Krościenku nad Dunajcem gromadzono akta Centralnej Diakonii Moderacji, Centralnej Diakonii Jedności, Centralnej Diakonii Oaz Rekolekcyjnych, Krucjaty Wyzwolenia Człowieka. W ośrodku w Zakopanem przechowywano dokumentację diakonii słowa (Redakcji Wydawnictw Ruchu), w Lublinie – diakonii liturgicznej oraz diakonii deuterokatechumenatu (redagującej materiały formacyjne do pracy w ciągu roku), a w Krakowie – diakonii Domowego Kościoła (gałęzi rodzinnej Ruchu). Od stopnia organizacji danego ośrodka zależała odpowiedzialność, z jaką prowadzono dokumentację, która dziś obrazuje rozwój poszczególnych dziedzin życia Ruchu Światło-Życie.

Gromadzeniem dokumentacji i prowadzeniem pierwszych archiwów zajmowała się diakonia stała ruchu oazowego – członkinie Instytutu Niepokalanej Matki Kościoła¹.

Niemal od samego początku dokumentacja Ruchu Światło-Życie była prowadzona w sekretariatach według specjalnie ułożonych rzeczowych wykazów akt. I tak wykaz dla dokumentacji gromadzonej w ośrodku Ruchu w Lublinie, będącym jednocześnie centrum Krajowego Duszpasterstwa Służby Liturgicznej, zakładał podział na 18 grup akt.²

¹ <http://www.inmk.org.pl/> [dostęp: 2012-10-12].

² Zob. Archiwum Główne Ruchu Światło-Życie [dalej: AGRŚ-Ż], Segregator: Dotychczasowe Próby Katalogowania Dokumentacji [dalej: DPKD], Wykaz sekretariatu Krajowego Duszpasterstwa

Dla akt gromadzonych w sekretariacie centrum Ruchu w Krościenku na Kopiej Górcie ks. F. Blachnicki ułożył w roku 1975 wykaz o charakterze strukturalnym. Dzielił dokumentację według apostołów, które były komórkami działającymi w ramach Ruchu Żywego Kościoła (lata 1969-1976).³ Od 1976 roku najważniejsze dzieło ks. F. Blachnickiego funkcjonowało pod nazwą Ruch Światło-Życie, w którym odpowiednikami apostołów były diakonie. Jednak jeszcze w 1975 r. ks. Blachnicki opracował swego rodzaju konkordancję między dawnymi seriami akt układanymi według apostołów, a nowymi tworzonymi według diakonii.⁴

Narastające systematycznie materiały wymagały nowego spojrzenia na problem ich układu i przechowywania. Dlatego w roku 1980 założyciel Ruchu opracował nowy wykaz dla dokumentacji zebranej w centrali w Krościenku. Zgodnie z tą propozycją zgromadzony zasób podzielono według funkcji i zadań wykonywanych przez Ruch Światło-Życie⁵. Wykaz ściśle odpowiadał strukturze Ruchu grupując akta według diakonii, które z zasady posiadały własne sekretariaty. W tym samym roku utworzono na Kopiej Górcie w Krościenku archiwum, dla którego ks. Blachnicki zaproponował znaną dzisiaj nazwę: Archiwum Główne Ruchu Światło-Życie. Nie było to wprawdzie jeszcze archiwum historyczne, z którym mamy do czynienia dzisiaj, lecz spełniało funkcję archiwum bieżącego gromadząc przez dwie dekady akta Ruchu według układu zaproponowanego wówczas przez ks. Blachnickiego.

Założyciel Ruchu starannie traktował także własną dokumentację. W swoim pokoju na Kopiej Górcie w Krościenku podzielił dokumenty na grupy, które odzwierciedlały podział na publikację oraz jego obowiązki i zadania, jako inicjatora wielu dzieł związanych z Ruchem Światło-Życie oraz związaną z jego publikacjami.⁶ Dbłość i troska o gromadzoną przez siebie dokumentację udzielała się również współpracownikom ks. Blachnickiego odpowiedzialnym za jej wytwarzanie i gromadzenie. Przykładowo na miejsce przechowywania nigdy nie wybierano strychu ani piwnic, zaś dokumentacja była układana na regałach lub w szafach w zwykłych pomieszczeniach mieszkalnych.

Warto zwrócić uwagę na szczególnie aspekt związany z dokumentacją wytwarzaną przez ruch oazowy. Trzeba bowiem pamiętać, że w latach PRL materiały te mogły zawierać informacje będące obiektem zainteresowania Służby Bezpieczeństwa, zwłaszcza tych jej departamentów, które zajmowały się rozpracowaniem

---

Służby Liturgicznej, dokument V, [brak datacji i numeracji stron].

³ Zob. AGRŚ-Ż, Segregator: DPKD, Grupy apostołów. Krościenko, dn. 24 stycznia 1975 r., dokument VII; [brak numeracji stron].

⁴ Zob. AGRŚ-Ż, Segregator: DPKD, Apostołaty i diakonie, 23 września 1975 r., dokument VIII, [brak numeracji stron].

⁵ AGRŚ-Ż, Segregator: DPKD, Propozycja uszeregowania dokumentacji według funkcjonującej diakonijnej struktury Ruchu, Krościenko, dn. 30 listopada 1980 r., dokument XII, [brak numeracji stron].

⁶ AGRŚ-Ż, Segregator: DPKD, Działy na półkach Ojca 1979/1980, dokument nr XI, [brak numeracji stron].

Ruchu Światło-Życie⁷. Przykładowo dokumentacja sekretariatu ruchu w Krościenku zawierała m.in. adresy księży i dorosłych osób świeckich uczestniczących w rekolacjach oazowych oraz miejsca organizacji oaz. Mogły być to informacje szczególnie pożądane przez komunistyczny aparat bezpieczeństwa. Stąd też każda rewizja przeprowadzana w siedzibach centrów ruchu wiązała się z zarekwirowaniem części dokumentacji gromadzonej przez sekretariat⁸. Z tego też powodu, z obawy przed przejściem dokumentacji ruchu po wprowadzeniu stanu wojennego 13 grudnia 1981 roku, niezwłocznie całą dokumentację archiwalną z Krościenka spakowano i rozwieziono do domów górali na przechowanie. Do dziś w Archiwum Głównym Ruchu Światło-Życie w Lublinie przechowywany jest oryginalny spis ukrywanej pośpiesznie dokumentacji datowany na 14 grudnia 1981 r. Akta podzielono wówczas na 15 serii, opisując jakie teczki znalazły się w poszczególnych paczkach.⁹ Do spodziewanej rewizji w Krościenku jednak nie doszło i w kilka miesięcy później dokumentację ponownie przywieziono do archiwum na Kopiej Górcie i scalono.

Rewizja dotknęła jednak sekretariat Domowego Kościoła w Krakowie. Zarekwirowanych wówczas przez SB dokumentów nigdy nie udało się odzyskać. W pewnej części weszły one dziś do zasobu Instytutu Pamięi Narodowej.¹⁰

Poważny wpływ na obecny stan zasobu Archiwum miał rozpoczęty w roku 1995 proces beatyfikacyjny ks. Franciszka Blachnickiego. Podczas przygotowywania dokumentacji do procesu złamano zasadę przynależności zespołowej wyciągając z różnych zespołów zgromadzonych w archiwum całe jednostki archiwalne bądź nawet pojedyncze dokumenty z teczek. Co więcej, nie wykonano przy tym żadnego spisu zdawczo-odbiorczego ani też choćby kserokopii przekazywanych dokumentów. Kryterium, jakie przyświecało komisji historycznej przygotowującej dokumenty do procesu, była przede wszystkim ważność dokumentacji w aspekcie życia i działalności ks. Franciszka Blachnickiego. W ten sposób niejako wszystkie najważniejsze materiały, na które natrafiła komisja, zostały wyodrębnione z zasobu i uszeregowane według nowych układów, jako dokumentacja procesowa. Stanowią one dzisiaj sztucznie utworzony zbiór akt pod nazwą: „Akta procesowe ks. Franciszka Blachnickiego” i są przechowywane w Archiwum Instytutu Niepokalanej Matki Kościoła w Krościenku nad Dunajcem.

3. Archiwum Główne Ruchu Światło-Życie współcześnie

Ks. Franciszek Blachnicki w swoim testamencie zapisał prawa autorskie do swoich tekstów i przemówień Instytutowi Niepokalanej Matki Kościoła, czyli

⁷ R. Derewenda, *Dzielo wiary. Historia Ruchu Światło-Życie 1950-1985*, Kraków 2010, s. 288-339; Tenże, *Bezpieka wobec ruchu oazowego (1977-1981)*, „Biuletyn IPN”, nr 4 (75), kwiecień 2007, s. 93-103.

⁸ Tamże.

⁹ AGRŚ-Ż, Segregator: DPKD, Spis dokumentacji archiwum w Krościenku sporządzony 14 grudnia 1981 r., dokument nr XXXIV, [brak numeracji stron].

¹⁰ Derewenda, *Dzielo wiary*, s. 332-333.

tw. diakonii stałej Ruchu Światło-Życie, która od początku służyła dziełu oaz¹¹. Instytut Niepokalanej Matki Kościoła jako odpowiedzialny za spuściznę po ks. Blachnickim powołał do istnienia w roku 1998 Instytut im. Ks. Franciszka Blachnickiego. Zadaniem Instytutu jest przede wszystkim „zachowanie duchowej spuścizny ks. Franciszka Blachnickiego, działalność naukowo-badawcza i wychowawcza dla pogłębienia i rozwoju działalności formacyjnej, określonej przez ks. Franciszka Blachnickiego, zmierzającej do przekazania jej przyszłym pokoleniom”¹². Swoje zadania instytut realizuje m.in. poprzez „opiekę nad zbiorami stanowiącymi dziedzictwo ks. Franciszka Blachnickiego, zabezpieczenie i opracowywanie ich oraz udostępnianie i rozpowszechnianie”¹³.

Zgodnie z celami postawionymi w statucie w roku 2001, w ramach Instytutu ks. F. Blachnickiego wydzielono specjalną samodzielny komórkę: Archiwum Główne Ruchu Światło-Życie.¹⁴ W tym też roku w Archiwum zatrudniono przygotowanego do tej funkcji archiwistę. Od roku 2003 archiwum stało się jednym z działów Instytutu im. Ks. Franciszka Blachnickiego¹⁵. Pierwszą grupę pracowników stanowiła zaledwie para archiwistów.

Archiwum Główne Ruchu Światło-Życie zostało zlokalizowane w jednym z domów centrum Ruchu w Lublinie. Jest to dom, który należał do ks. dr. Wojciecha Danielskiego, drugiego moderatora Ruchu Światło-Życie. Budynek ten w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych służył działalności liturgicznej Ruchu.

Pierwszym zadaniem, które podjęło Archiwum było scalenie dokumentacji znajdującej się w kilku ośrodkach Ruchu. Najwięcej dokumentacji znajdowało się w Krościenku (ok. 60%) oraz w Katowicach (ok. 25%)¹⁶. Od utworzenia Archiwum Głównego Ruchu Światło-Życie w Lublinie w roku 2001 sukcesywnie przewożono zasób placówki w Krościenku do Lublina. W roku 2009 ostatecznie zlikwidowano archiwum Ruchi Światło-Życie w Krościenku.

---

¹¹ *Testament ks. F. Blachnickiego*, w: Gwałtownik Królestwa Bożego, Kraków 2009, s. 44; <http://blachnicki.oaza.pl/testament/> [dostęp 2012-10-12].

¹² *Statut Instytutu im. ks. Franciszka Blachnickiego*, § 3, pkt 1.

¹³ Tamże, § 6, pkt 1.

¹⁴ W styczniu i lutym 2001 roku archiwum Ruchu Światło-Życie w Lublinie i Krościenku wizytował Tomasz Nowicki, archiwista i pracownik KUL. W sporządzonym raporcie wnioskował o jak najszybsze podjęcie procesu opracowania i zabezpieczenia zasobu. Raport trafił na podatny grunt i zrozumienie ówczesnego moderatora generalnego Ruchu Światło-Życie ks. Henryka Bolczyka. Ciężar finansowania działalności archiwum w okresie od 1 września 2001 do 31 czerwca 2004 podjęła Fundacja „Światło-Życie”.

¹⁵ W okresie od 1 września 2001 r. do 31 czerwca 2004 r. AGRŚ-Ż podlegało Fundacji „Światło-Życie”. Dopiero 25 czerwca 2003 roku nowy dyrektor Instytutu im. ks. Franciszka Blachnickiego ks. dr. Mirosław Kiedzik powołał formalnie Archiwum jako dział Instytutu. Decyzja została podjęta zgodnie ze statutem Instytutu, którego jednym z trzech głównych celów jest: „Prowadzenie działalności archiwalnej, redakcyjnej, wydawniczej i innej dla rozpowszechniania idei zainspirowanych przez ks. Franciszka Blachnickiego” Statut Instytutu im. ks. Franciszka Blachnickiego, § 3, pkt 3.

¹⁶ Była to głównie dokumentacja sekretariatu trzeciego moderatora generalnego Ruchu Światło-Życie, który zgodnie z miejscem zamieszkania moderatora znajdował się w latach 1986-2001 w Katowicach.

4. Zasób i jego kształtowanie

Na zasób Archiwum składa się dokumentacja aktowa, jak również bardzo liczne zbiory dokumentacji niekatowej, przede wszystkim w formie nagrań dźwiękowych i fotografii. Obok dokumentacji powstałej w wyniku działania samego Ruchu Światło-Życie, w zasobie Archiwum znalazły się również materiały dotyczące dzieł zainicjowanych przez ks. Franciszka Blachnickiego często nierozdzielnie związanych z Ruchem Światło-Życie.

Niewątpliwie ukształtowanie zasobu Archiwum Głównego Ruchu Światło-Życie było ściśle związane z twórcą Ruchu Światło-Życie.¹⁷ Dlatego najstarsze materiały zgromadzone w archiwum, to osobiste dokumenty ks. Franciszka Blachnickiego pochodzące z czasów jego młodości (świadczenia szkolne, grypsy oraz listy z obozów i więzień nazistowskich z czasów wojny, notatki z czasów jego studiów seminaryjnych w latach 1945-1950). Wraz z innymi dokumentami osobistymi ks. Franciszka Blachnickiego, niezwiązanymi wprost z zainicjowanymi przez niego dziełami, tworzą najstarszy chronologicznie zespół aktowy archiwum funkcjonujący pod nazwą: „Ks. Franciszek Blachnicki”.

Zasadniczą cezurą początkową zgromadzonego zasobu jest rok 1950. W tym bowiem roku Franciszek Blachnicki otrzymał święcenia kapłańskie i rozpoczął pracę duszpasterską. To właśnie podczas wakacyjnych wyjazdów z ministrantami w latach pięćdziesiątych powstała podstawowa metoda formacyjna ruchu oazowego: piętnastodniowa oaza rekolekcyjna¹⁸. Po październiku 1956 roku ks. Franciszek Blachnicki rozwinął również ruch abstynencki pod nazwą Krucjata Wstrzeźmięźliwości. Chronologicznie dokumenty ruchu trzeźwościowego stanowią drugi zespół. Krucjata działała w latach 1957-1960, a jej centrum znajdowało się w Katowicach¹⁹. Szeroka akcja została brutalnie przerwana przez władze komunistyczne w sierpniu 1960 roku²⁰. Dokumentacja zachowana po Krucjacie Wstrzeźmięźliwości wchodzi dziś do zasobu Archiwum jako odrębny zamknięty już zespół archiwalny.

Największą część dokumentacji tworzą materiały powstałe w wyniku działalności Ruchu Światło-Życie. Sam Ruch powstał w roku 1969. W latach 1969-1976 funkcjonował pod nazwą Ruch Żywego Kościoła. Wchodzące w skład tego zespołu archiwalia można podzielić na trzy główne grupy. Po pierwsze jest to różnorodna dokumentacja związanej z organizacją oaz wakacyjnych (tzw. akcja Oazy Żywego Kościoła). Osobną grupę akt stanowią materiały dotyczące pracy formacyjnej w ciągu roku. Z jednej strony są to akta przygotowujące do letniej akcji rekolekcyjnej (tzw. preoaza), z drugiej natomiast to materiały formacyjne do pracy w ciągu roku, która została zainicjowana podczas oaz wakacyjnych (tzw. postoaza)²¹.

Archiwum Główne Ruchu Światło-Życie jest również sukcesorem dokumen-

¹⁷ A. Wodarczyk, *Prorok Żywego Kościoła. Ks. Franciszek Blachnicki (1921-1987) – życie i działalność*, Katowice 2008.

¹⁸ Derewenda, *Dzielo*, s. 17-26.

¹⁹ Derewenda, *Dzielo*, s. 27-48; Wodarczyk, *Prorok Żywego Kościoła*, s. 177-186.

²⁰ Derewenda, *Dzielo*, s. 27-48.

²¹ Pojęcia zostały dokładniej przedstawione w: Derewenda, *Dzielo*, s. 15-16.

tacji Krajowego Duszpasterstwa Służby Liturgicznej, które w latach 1967-1995 było ściśle związane z ruchem oazowym²². Przyczyną powstania i zarchiwizowania takiej dokumentacji w obecnym AGRŚ-Ż był fakt, że ks. Franciszek Blachnicki został mianowany przez Episkopat Polski w grudniu 1967 roku krajowym duszpasterzem służby liturgicznej. Wszystkie inicjatywy duszpasterskie były ściśle powiązane z ruchem oazowym. Twórca oaz był autorem programu formacyjnego duszpasterstwa. Również jego sekretariat i redakcję tworzyli członkowie Ruchu Światło-Życie. W okresach wakacyjnych rolę sekretariatu pełniło centrum Ruchu w Krościenku. Główne centrum Krajowego Duszpasterstwa Służby Liturgicznej do pracy w ciągu roku utworzono w 1971 roku w jednym z domów Ruchu Światło-Życie w Lublinie na Sławinku²³.

Dla odpowiedniego przygotowania moderatorów Krajowego Duszpasterstwa Służby Liturgicznej i Ruchu Światło-Życie ks. prof. Franciszek Blachnicki utworzył w Lublinie Studium Liturgiczno-Pastoralne przy Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Zajęcia studium odbywały się w formie półstacjonarnej w centrum Ruchu Światło-Życie w Lublinie. Studium prowadziło zajęcia w latach 1973-1981. Ponownie uruchomione w roku 1985 przez ks. dr. Wojciecha Danielskiego działa nieprzerwanie do dnia dzisiejszego. Dokumentacja powstała w sekretariacie studium weszła również w skład Archiwum Głównego Ruchu Światło-Życie²⁴.

W roku 1979 ks. Franciszek Blachnicki utworzył drugi ruch trzeźwościowy pod nazwą Krucjata Wyzwolenia Człowieka. Krucjata rozwija się do dziś, zaś w Archiwum Głównym Ruchu Światło-Życie przechowywana jest obecnie dokumentacja z pierwszych lat działalności kruczaty.

Następne dzieło ks. Blachnickiego to akcja rozpoczęta w roku 1980 pod nazwą Wielkiej Ewangelizacji. Zamierzeniem inicjatora było dotarcie z Ewangelią do każdej osoby w Polsce. Śmiałe plany oraz rozpoczęta akcja rekolekcji ewangelizacyjnych w wykorzystaniem projekcji filmu *Jezus* pozostawiły dokumentację, która również weszła w skład zasobu omawianego archiwum jako osobny zespół archiwalny.

W roku 1981 ks. Franciszek Blachnicki zainicjował kolejne dzieło pod nazwą Chrześcijańska Służba Społeczna. Społeczny ruch katolicki rozwinął swoją działalność dopiero w roku następnym w Carlsbergu w Niemczech Zachodnich, gdzie

---

²² Tamże, s. 66-95; G. Rzeźwiecki, *Duszpasterstwo ministrantów i lektorów w Kościele w Polsce. Podczas Soboru Watykańskiego II i w okresie posoborowym (1964-2008)*, Tarnów 2010, s. 182-239; Wodarczyk, *Prorok Żywego Kościoła*, s. 317-344.

²³ Ks. Franciszek Blachnicki zaproponował w Krajowym Duszpasterstwie Służby Liturgicznej dwa pionierskie programy: program minimalny i program maksymalny. Ten pierwszy zakładał formację służby liturgicznej przy zastosowaniu tradycyjnych zbiorów ministranckich. Drugi, maksymalny tworzyły wspólnoty służby liturgicznej, dla których ułożono dziesięcioletni program formacyjny realizowany we wspólnotach Ruchu Światło-Życie poprzez cotygodniowe spotkania w małej grupie, Dni Wspólnoty odbywane w rejonie co dwa miesiące oraz wakacyjne piętnastodniowe rekolekcje zamknięte prowadzone metodą oazy. Zob. R. Derewenda, *Dzieło*, s. 73.

²⁴ Poza dokumentacją ściśle związaną z tokiem studiów, która była prowadzona przez dziekanat Wydziału Teologii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

znalazł się ks. Franciszek Blachnicki po wprowadzeniu w Polsce stanu wojennego. Zarejestrowane w Republice Federalnej Niemiec stowarzyszenie pod nazwą Chrześcijańska Służba Wyzwolenia Narodów funkcjonowało do roku 1989. Działalność tej organizacji została zawieszona z powodu zmian politycznych w Europie. Do Archiwum Głównego Ruchu Światło-Życie trafiły przede wszystkim materiały w postaci nagrań dźwiękowych zarejestrowanych głównie na kasetach magnetofonowych, ale również na taśmach szpulowych oraz druki wydawane przez stowarzyszenie. Większość jednak dokumentacji, głównie aktowej, nadal jest przechowywana w centrum Ruchu Światło-Życie w Niemczech. Są to materiały, które prowadził sam Założyciel.²⁵ Poważna część dokumentacji (zwłaszcza fotograficzna i filmowa) znajduje się w zbiorach prywatnych dawnego przewodniczącego stowarzyszenia Andrzeja Piwarskiego.²⁶

Archiwum zgromadziło również dokumentację związaną z życiem i działalnością ks. dr. Wojciecha Danielskiego, drugiego moderatora Ruchu Światło-Życie (w latach 1982-1985).

W wyodrębnieniu dokumentacji wieczystej w Archiwum Głównym Ruchu Światło-Życie szczególną uwagę otoczono materiały archiwalne z czasów życia i działalności dwu pierwszych moderatorów Ruchu Światło-Życie. Uznano, że również wielką wartość mogą mieć koncepty pism i luźne notatki ks. Blachnickiego, ukazujące proces tworzenia końcowego pisma lub sprawozdania. Dla historyka bowiem ważne jest śledzenie procesu powstawania idei i struktur Ruchu Światło-Życie oraz innych instytucji, których powstanie zainicjował ks. Blachnicki. Można powiedzieć, że w tym wypadku w omawianym Archiwum bezwzględnie stosowane jest tzw. kryterium dawności. Zgodnie z tym, znanym z archiwistyki kryterium, przyjęto dla akt wytworzonych w kraju rok 1985 (śmierć ks. Wojciecha Danielskiego), zaś dla akt centrum Ruchu Światło-Życie w Niemczech rok 1987 (śmierć ks. Franciszka Blachnickiego), jako daty graniczne. W toku opracowania żadna dokumentacja powstała przed tymi latami nie podlega brakowaniu bez względu na wartość informacyjną archiwaliów.

Archiwum posiada również w swoim zasobie dokumentację specjalną. Przede wszystkim są to dokumenty związane z ruchem „Solidarność” oraz materiały przekazane przez różne osoby związane z Ruchem Światło-Życie.

Poważną część zasobu tworzą wydawnictwa zwarte i ciągłe. Od samego początku ks. Franciszek Blachnicki przykładał niezwykłą wagę do działalności wydawniczej, którą na większą skalę rozwinął po raz pierwszy w ramach Krucjaty Wstrzemięźliwości w latach 1957-1960, wykorzystując okres popaździernikowej odwilży. Prowadzenie tego typu działalności, zwłaszcza w szerszym zakresie, niż pozwalały na to zezwolenia Głównego Urzędu Kontroli Prasy, Publikacji i Wido-

²⁵ Zob. H. Bolczyk, *Wolny człowiek – wolny naród. Ostatnie dzieło życia ks. Franciszka Blachnickiego: Chrześcijańska Służba Wyzwolenia Narodów*, Kraków 2012.

²⁶ Na prośby o przekazanie materiałów do centrum Ruchu Światło-Życie w Carlsbergu Pan Andrzej Piwarski odpowiadał, że przekaże takie materiały dopiero, gdy powstanie prawdziwe archiwum. Jednak gdy marcu 2004 r. dyrektor Archiwum Głównego Ruchu Światło-Życie przesłał do niego list z prośbą o udostępnienie materiałów z wiązanych z Chrześcijańską Służbą Wyzwolenia Narodów, nie otrzymał na niego odpowiedzi.

wisk, było jednym z dwu zarzutów, za które ks. Blachnicki otrzymał wyrok w roku 1961²⁷. Nie zniechęciło go to jednak i już w drugiej połowie lat sześćdziesiątych rozpoczął wydawanie Biuletynu Odnowy Liturgii oraz innych materiałów liturgicznych. W późniejszym czasie, na potrzeby dynamicznie rozwijającego się Ruchu Światło-Życie, wydawano również wiele podręczników i materiałów formacyjnych. W roku 1979 utworzono nawet specjalne wydawnictwo „Światło-Życie”. W roku 1981 różne instytucje i stowarzyszenia zainicjowane przez ks. Franciszka Blachnickiego wydawały aż 10 czasopism. Wszystkie te materiały były wydawane poza kontrolą państwa i dziś wchodzą w skład rzadkich zbiorów bibliotecznych literatury bezdebitowej. W Archiwum Głównym Ruchu Światło-Życie zgromadzono po trzy egzemplarze wszystkich druków wydawnictw związanych z dziełami ks. Franciszka Blachnickiego.

Obecnie na zasób Archiwum składają się następujące rodzaje dokumentacji:

A. Dokumentacja aktowa

1. Zespół: ks. Franciszek Blachnicki (ok. 700 j. a. – 6 metrów bieżących akt).
2. Zespół: ks. Wojciech Danielski (8 metrów bieżących akt).
3. Zespół: Ruch Światło-Życie (ok. 5000 j. a. – ok. 45 metrów bieżących).
4. Zespół: Krajowe Duszpasterstwo Służby Liturgicznej (ok. 350 j. a. – 4 metry bieżące).
5. Zespół: Krucjata Wstrzemięźliwości (150 j. a. – 2 metry bieżące).
6. Zespół: Chrześcijańska Służba Wyzwolenia Narodów (ok. 1 metra bieżącego akt).
7. Zespół: Plan Wielkiej Ewangelizacji (30 j. a. – 0,4 metra bieżącego akt).
8. Zespół: Studium Liturgiczno-Pastoralne (0,8 metra bieżącego akt).
9. Inne mniejsze zespoły i zbiory (Krucjata Wyzwolenia Człowieka, Wspólnota Chrystusa Sługi, ok. 2 metrów bieżących).²⁸

B. Druki ulotne

Zbiór różnych druków ulotnych związanych z działalnością dzieł utworzonych przez ks. Franciszka Blachnickiego. Większość druków ulotnych wchodzi w skład jednostek aktowych poszczególnych zespołów. Zbiór luźnych druków ulotnych nie został jeszcze opracowany.

C. Plansze i tablice

Na zbiór składa się kilkadziesiąt planów i tablic. Są to schematy do prowadzenia konferencji podczas różnego rodzaju oaz oraz plansze związane z działalnością ewangelizacyjną²⁹.

²⁷ Derewenda, *Dzieło*, s. 45-46.

²⁸ M. Wiatrowska, *Funkcjonowanie i znaczenie Archiwum Głównego Ruchu Światło-Życie*, Lublin 2009, mps, s. 34-35. [Jest to praca dyplomowa napisana pod kierunkiem dr. Artura Górkę na Wydziale Humanistycznym UMCS]

²⁹ Tamże, s. 37.

D. Materiały biblioteczne

a) Publikacje ciągłe: czasopisma wydawane przez Ruch Światło-Życie i ks. Franciszka Blachnickiego (7 metrów bieżących).

b) Publikacje zwarte i broszurowe: konspekty, podręczniki, notatniki, śpiewniki, księgi liturgiczne, opracowania i inne wydawnictwa książkowe Ruchu Światło-Życie (ok. 17 metrów bieżących).

Cały zasób dokumentacji aktowej zgromadzony w AGRŚ-Ż liczy obecnie ok. 120 metrów akt.

E. Dokumentacja mechaniczna

1. Filmy:

–filmy z czasów ks. Franciszka Blachnickiego i ks. Wojciecha Danielskiego (do 1985 r.) – tylko kilka sztuk.

2. Nagrania:

–taśmy szpulowe z lat działalności w kraju (293 sygnatury – ok. 1200 godzin – lata 1969-1981);

–taśmy szpulowe z czasów działalności w Carlsbergu w RFN (79 sygnatur – lata 1982-1987);

–kasety magnetofonowe (3226 sygnatur – lata 1969-1987);

–nagrania zarejestrowane po 1985 r. (taśmy szpulowe i kasety magnetofonowe w ilości ok. 3000 godzin);

3. Fotografie i slajdy, to zbiór z lat 1950-2010 ilustrujący historię Ruchu Światło-Życie oraz innych dzieł utworzonych z inicjatywy ks. Franciszka Blachnickiego. Kolekcja ta liczy ponad 11 tysięcy fotografii, które podzielono na następujące części:

A. Fotografie i negatywy:

–fotografie wywołane, zgromadzone w zbiorze pt. „Fotografie zwykle 1950-2000”. Znajduje się tutaj około 3 tysiące fotografii o różnym formacie. Warto zaznaczyć, że te pochodzące sprzed roku 1985 (tj. ok. 2300 fotografii), zostały już zdigitalizowane;

–fotografie ze zbioru oznaczonego tytułem „Fotografie duże 1974-1979”. Kolekcja ta liczy obecnie 189 pozytywów o formatach 15×15 cm i 18×18 cm wywołanych z negatywów formatu 5×5 cm. Również wszystkie dostępne są w wersji cyfrowej;

–zbiór negatywów o formacie 5×5 cm z lat 1979-1987 (135 kadrów na kliszach);

–fotografie ze zbioru „Fotografie 1971-1985”, to 989 kadrów wywołanych współcześnie w formacie 10×15 cm, a następnie zdigitalizowanych;

–zbiór negatywów liczący 2498 kadrów; z tego 1728 wyłącznie na błonach fotograficznych, zaś 770 zeskanowanych bezpośrednio z klisz;

–fotografie z czasów pobytu ks. Franciszka Blachnickiego na emigracji w Carlsbergu w latach 1982-1987 (ok. 140 fotografii różnego formatu);

–fotografie ks. Wojciecha Danielskiego (196 fotografii różnego formatu);

- fotografie z centrów Ruchu Światło-Życie (140 fotografii różnego formatu);
- fotografie wykonane przez Barbarę Młodzianowską w latach 1992-2004 (3530 sztuk);
- inne mniejsze zbiory fotografii pochodzące z kolekcji prywatnych (ok. 400 sztuk).

B. Slajdy:

- slajdy z historii Ruchu Światło-Życie 1971-1986 (431 kadrów zeskanowanych);
- slajdy od ks. Huberta Lupy z lat 1971-1978 (452 kadrów zeskanowanych i opracowanych);
- slajdy z diecezji krakowskiej z lat siedemdziesiątych (126 kadry zeskanowane i opracowane);
- slajdy od Jerzego Wolskiego 1979-1988 (127 kadrów zeskanowanych i opracowanych).

5. Wyposażenie archiwum i przechowywanie zasobu

Obecnie Archiwum zajmuje cztery pomieszczenia: dwa biura, pracownię i magazyn. Pracownia posiada czternaście stanowisk do pracy, w tym jednaście wyposażonych w komputery. Warto dodać, że od roku akademickiego 2005/2006 w pracowni naukowej, poza udostępnianiem materiałów archiwalnych, odbywają się także zajęcia praktyczne dla studentów specjalizacji archiwalnej z Instytutu Historii i Instytutu Historii Kościoła Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Pod kierownictwem pracownika uniwersyteckiego studenci zdobywają praktyczną wiedzę z zakresu porządkowania i inwentaryzacji zasobu archiwalnego. Również wielu studentów odbywa w Archiwum Głównym Ruchu Światło-Życie praktyki archiwalne. Jednocześnie praca studentów w ramach zajęć czy praktyk przynosi korzyści samemu Archiwum. Dzięki tej współpracy znacznie szybciej przebiega proces porządkowania zasobu.

Magazyn został wyposażony w regały stacjonarne o pojemności 60 m.b., na których sukcesywnie gromadzona jest opracowana już dokumentacja aktowa. Kolejność ułożenia zespołów na półkach jest zgodny z czasem ich powstania. Natomiast te czki aktowe ułożone są w układzie z dołu do góry, z lewa do prawa. Akta nieopracowane i będące w trakcie opracowywania zgromadzone są w zamkniętych szafach w pomieszczeniach biurowych i w pracowni naukowej. Dokumentacja nieaktowa, z uwagi na trwający ciągle proces przenoszenia nagrań i zdjęć na nośnik cyfrowy, jest przechowywana obecnie w biurach Archiwum w szczelnie zamkniętych szafach.

6. Udostępnianie zasobu i ewidencja

Dokumentacja zgromadzona w Archiwum Głównym Ruchu Światło-Życie jest udostępniana nieodpłatnie. Korzystający jest zobowiązany do zapoznania się z regulaminem Archiwum i wpisania się do książki obecności. Do książki wpisuje swoje imię, nazwisko, cel poszukiwań (w przypadku prac naukowych podaje temat i charakter pracy i datę korzystania materiałów).

Archiwum posiada niezbędne dla korzystania z dokumentacji pomoce archiwalne. Podstawowym narzędziem ewidencyjnym w Archiwum Głównym Ruchu Światło-Życie są rzeczowe wykazy akt oparte o system dziesiętny opracowane oddzielnie dla każdego zespołu. Odpowienio oznakowane grupy rzeczowe mają właściwą sobie liczbę klasyfikacyjną, która jest najważniejszym elementem sygnatury archiwalnej. Zespoły zgromadzone w omawianym Archiwum nie mają zatem ciągłej sygnatury archiwalnej. Powodem przyjęcia takiego systemu był z jednej strony zamiar uzyskania trwałego i możliwy do odtworzenia układu zespołu. Z drugiej z kolei strony chodziło o to, by układ ten charakteryzował się pewną elastycznością, gdyż większość zespołów zgromadzonych w Archiwum ma jeszcze charakter otwarty. Jest też możliwe, że do zespołów zamkniętych dopłynęła jeszcze odnaleziona nowa dokumentacja aktowa.

Archiwum posiada też w dużej mierze opracowane już komputerowe i kartkowe inwentarze szczegółowe opracowane dla każdej teczki aktowej czy też dla dokumentacji nieaktowej. Można je przeszukiwać według dat i haseł rzeczowych.

7. Popularyzacja zasobu

Pierwszym korzystającym z dokumentacji zgromadzonej w Archiwum Głównym Ruchu Światło-Życie jest Wydawnictwo Światło-Życie. To ono zajmuje się krzewieniem myśli ks. Franciszka Blachnickiego. Zgromadzona w Archiwum dokumentacja jeszcze przez wiele lat będzie dostarczać materiału dla wydawnictwa. Zbiory cieszą się również zainteresowaniem ze strony licznych studentów i naukowców. Główni użytkownicy dokumentacji to teolodzy, socjologowie, pedagodzy i historycy. Trzeba też zauważyć, że funkcjonowanie do dzisiaj dzieł zainicjowanych przez ks. Franciszka Blachnickiego pobudza zainteresowania wielu osób zaangażowanych choćby w Ruchu Światło-Życie. Żyją oni ideami zaszczerpienymi przez ks. Blachnickiego. Należy się również spodziewać, że zakończenie procesu beatyfikacyjnego ks. prof. Franciszka Blachnickiego przysporzy Archiwum nowych użytkowników, którzy będą chcieli poznać jego osobę i myśl.

THE CENTRAL ARCHIVE OF THE LIGHT-LIFE MOVEMENT**Summary**

The Central Archive of the Light-Life Movement is the central unit of the Light-Life Movement. Organizationally, it is one of the two branches of Rev. Franciszek Blachnicki Institute. Like any historical archive, its aim is to gather, organise, protect, store and provide access to archival materials. The records stored in the fonds of the archive in question are primarily linked with Rev. Blachnicki, who established the Oasis Movement and initiated many other pastoral and social actions. A number of initiatives started by Blachnicki, along with the Light-Life Movement contributed to the production of materials which are now stored in the Central Archive of the Light-Life Movement. The article presents not only the stages of the creation of the above mentioned fonds but also its current legal status and contemporary tasks and functions. The paper shows the general outline of the fonds of the Archive which comprises numerous records divided into separate units.

The Archive also contains a collection of leaflets-still unprocessed, posters and boards, as well as a collection of various serial, compact and brochure publications. The total fonds consists of approximately 120 linear meters of the records. The documentation in the form of mechanical sound recordings constitutes a significant part of the archival fonds (about five thousand hours), photographs (mostly positives of various formats - about 11 thousand photographs), slides (about 1000 frames) and films.

The article also focuses on the archival equipment, housing conditions, the rules of providing access to the materials and the most important tools used for storing records. In addition, the authors mentioned issues related to the forms of popularization of the archival materials stored in the fonds of the Archive in question.

Translated by Aneta Kiper